

Pienten ja keskisuurten yritysten rahoituksen saatavuus *

Ari Hyytinen

Professori

Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu

Luottolaitokset ja erityisesti talletuspankit ovat edelleen tärkeitä yritystoiminnan rahoittajia Suomessa, vaikka yritysten rahoitus onkin viime vuosikymmenien aikana monipuolistunut, kansainvälistynyt ja markkinaehtoistunut monella tavoin (Kauppi ja Hyytinen 2002; Hyytinen 2010). Rahoitusmarkkinoiden kansainvälistyminen tarkoittaa yritysten näkökulmasta mm. sitä, että niihin tehtäviltä sijoituksilta ja niille myönnettävältä rahoitukselta vaaditaan pitkälti samoja tuotto-odotuksia suhteessa riskeihin kuin esimerkiksi sijoituksilta ja luotoilta kansainvälisille rahoitusmarkkinoille. Toisaalta kuten finanssikriisi on osoittanut, kansallisten rahoitusmarkkinoiden ja -sektoreiden väliset kytkökset tarkoittavat myös sitä, että erilaiset häiriöt saattavat kanavoitua rahoitussektorin välityksellä Suomeen ja vaikuttaa siten yritysrahoituksen saatavuuteen.

Paikallisen yritysrahoituksen saatavuus vaikuttaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) ja uusien yritysten kasvu- ja

investointimahdollisuuksiin. Tämä johtuu siitä, että niihin liittyvä ja rahoittajien kannalta oleellinen tieto esimerkiksi rahoitettavan hankkeen sisältämistä tuottomahdollisuuksista ja riskeistä tai yrityksen osaamis pohjasta ja yleisemmästä elinkelpoisuudesta on ainakin osin paikallista.

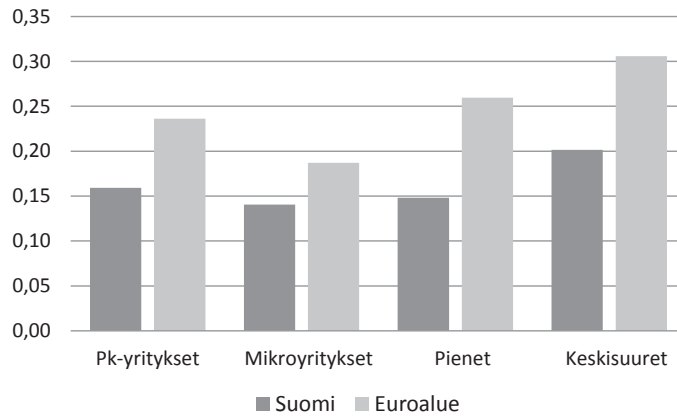
Teen tässä kirjoituksessa lyhyen katsauksen yritysrahoituksen saatavuuteen Suomessa. Katsaukseni perustuu Euroopan Keskuspankin (EKP) säännöllisesti tekemään kyselyyn *Survey on the access to finance of SMEs in the euro area*.¹ Katsaukseni kohdistuu näin ollen erityisesti pk-yrityksiin.

Kirjoituksessa raportoidut luvut perustuvat viiteen EKP:n toteuttamaan kyselyyn, jotka on tehty noin puolen vuoden välein. Tätä kirjoitusta varten hyödynnetyt kyselyt kattavat ajanjakson, joka alkaa vuoden 2011 huhtikuusta ja päättyy vuoden 2013 maaliskuuhun. Raportoidut luvut ovat eri kyselyihin vastanneiden

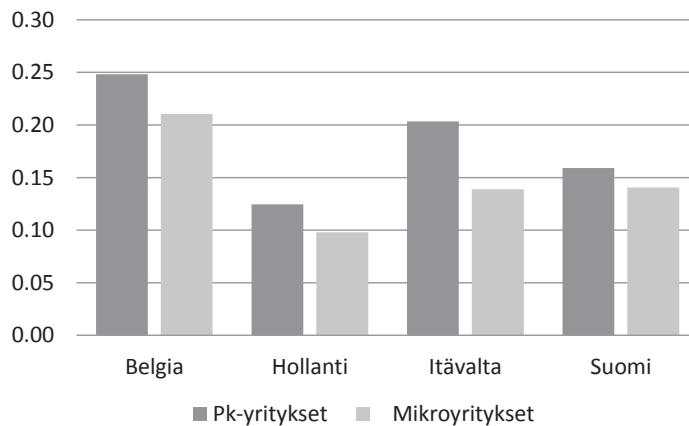
* Kirjoitus perustuu Eduskunnan talousvaliokunnalle 8.10.2013 pitämään alustukseen.

¹ Aineisto on saatavissa maatasolle aggregoituna EKP:n kotisivuilta. Hyperlinkki aineistoon löytyy tämän kirjoituksen lopusta. Otoksen muodostamista on kuvattu kustakin kyselystä laaditussa yhteenvetoraportissa; ks. esimerkiksi EKP (2013), liite 3.

Kuvio 1. Osuus pankkiluottoa hakeneista pk-yrityksistä: Suomi vs. euroalue

Kuvio 2. Osuus pankkiluottoa hakeneista pk-yrityksistä: maavertailu

yritysten havaintomäärillä painotettuja keskiarvoja ao. ajanjaksolle laskettuna.

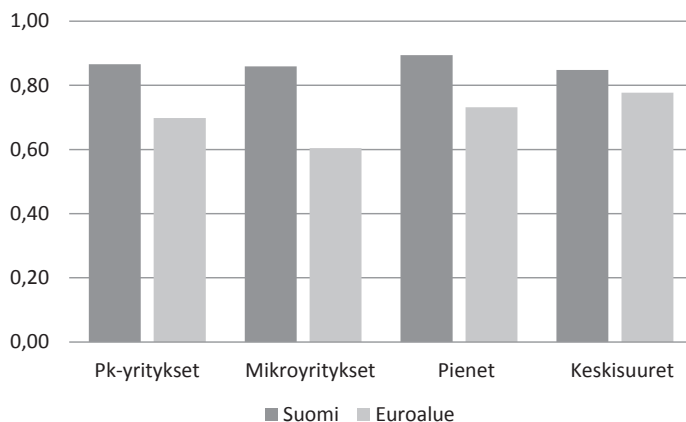
Pankkirahoituksen tarve ja saatavuus

Kuvio 1 esittää kyselyjä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana pankkiluottoa hakeneiden yritysten osuuden Suomessa ja euroalueella. Osuudet esitetään kaikille pk-yrityksille (1 – 250 työntekijää) ryhmänä, sekä erikseen mikroyrityksille (1 – 9 työntekijää), pienille yrityk-

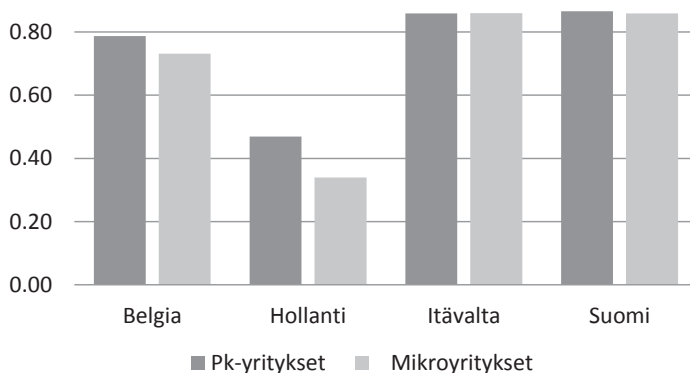
sille (10 – 49 työntekijää), ja keskisuurille yrityksille (50 – 249 työntekijää). Kuten kuviosta käy ilmi, suomalaisista pk-yrityksistä keskimäärin 16 % on hakenut pankkiluottoa kyselyjä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana.² Vas-

² Aineisto perustuu seuraavaan kysymykseen EKP:n kyselyssä: "Q7A - For each of the following ways of financing, could you please indicate whether you applied for them over the past 6 months, or if you did not apply because you thought you would be rejected, because you had sufficient internal funds, or you did not apply for other reasons?" Pankkiluotot oli yksi luokista, joita koskien tämä kysymys esitettiin.

Kuvio 3. Sai rahoituksen kokonaan tai melkein kokonaan: Suomi vs. euroalue

Kuvio 4. Sai rahoituksen kokonaan tai melkein kokonaan: Maavertailu

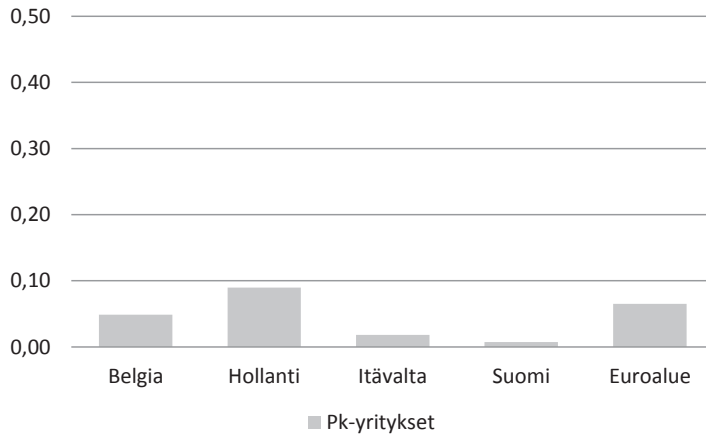
taava luku euroalueelle on 24 %. Mikroyritykset ja pienet yritykset ovat hakeneet pankkirahoitusta hieman tätä harvemmin.

Kuviossa 2 esitetään kuvion 1 sisältöä vastaava vertailu Suomen ja kolmen vertailukelpoisen euroalueen maan (Belgia, Hollanti ja Itävalta) kesken. Siitä käy ilmi, että tarkasteluajanjaksolla vain hollantilaiset pk-yritykset ovat hakeneet pankkiluottoja suomalaisyrityksiä harvemmin. Tämä havainto pätee myös aivan pienimpiin mikroyrityksiin.

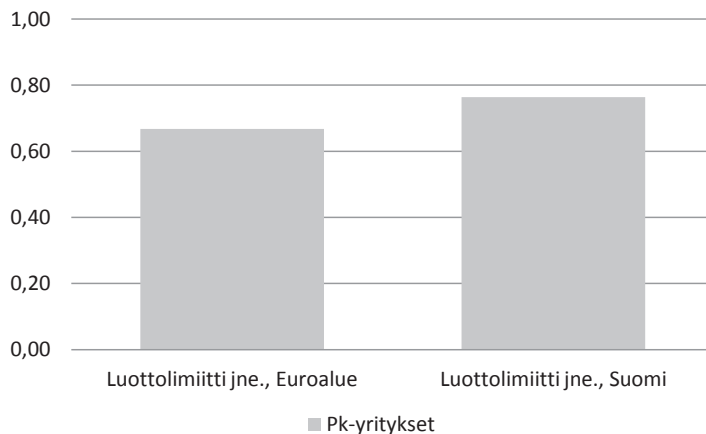
Kuvio 3 kuvaa sitä, miten usein pankkiluottoa hakenut yritys sai hakemansa rahoituksen kokonaan tai lähes kokonaan Suomessa ja euroalueella.³ Kuvio 4 esittää saman asian, mutta erikseen kullekin edellä mainituille neljälle pie-

³ Aineisto perustuu seuraavaan kysymykseen EKP:n kyselyssä: "Q7B - If you applied and tried to negotiate for this type of financing over the past 6 months, did you receive all the financing you requested, or only part of the financing you requested, or only at unacceptable costs or terms and conditions so you did not take it, or you have not received anything at all?"

Kuvio 5. Lannistuneet luotonhakijat

Kuvio 6. Haettu luottolimiitti- ja luottokorttiluototus: Sai kokonaan tai melkein kokonaan

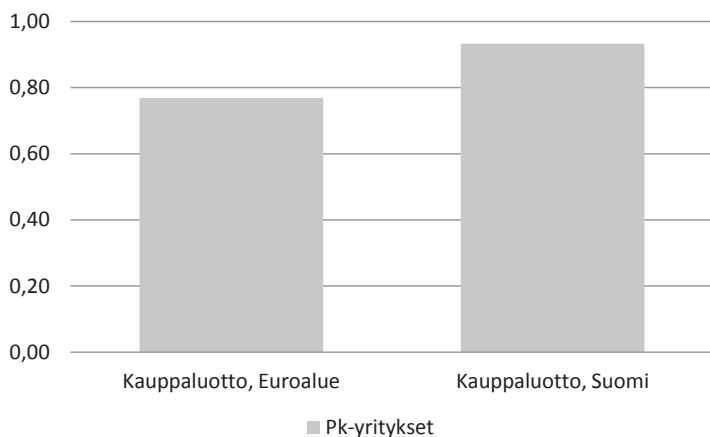

nelle euroalueen maalle. Kuviot kertovat selvästi, että suomalaiset pk-yritykset raportoivat useammin kuin muissa euroalueen maissa toimivat pk-yritykset, että ne saavat tavoittelemansa pankkirahoituksen kokonaan tai melkein kokonaan. Suomalaisista pk-yrityksistä näin raportoi 87 %.

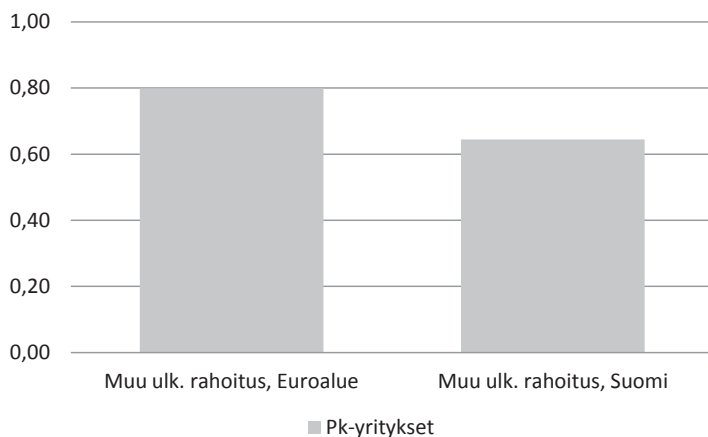
Kuviossa 5 ja 6 tarkastellaan vielä erikseen ns. lannistuneita luotonhakijoita sekä luottoli-

miitti-luototuksen ja luottokorttiluototuksen saatavuutta. Kuviossa 5 esitetään niiden yritysten osuus Suomessa ja euroalueella, jotka jättivät kokonaan hakematta pankkiluottoa kyselyä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana, koska ne arvelivat ja ennakoivat, että yritys ei tule sitä kuitenkaan saamaan. Kuvio 6 puolestaan kertoo sen, miten usein luottolimiittiluototusta ja luottokorttiluototusta tavoitellut yritys sai ha-

Kuvio 7. Haetut kauppaluotot: Sai kokonaan tai melkein kokonaan

Kuvio 8. Haettu muu ulkoinen rahoitus: Sai kokonaan tai melkein kokonaan

kemansa rahoituksen kokonaan tai lähes kokonaan. Kuvioista voi päätellä, että lannistuneet luotonhakijat ovat harvinaisia Suomessa ja että suomalaiset pk-yritykset ovat onnistuneet saamaan melko hyvin myös luottolimiittiluototusta ja luottokorttiluototusta, ainakin jos vertailukohteena pidetään euroaluetta kokonaisuutena.

Muut rahoituslähteet

Kuvio 7 esittää osuuden niistä yrityksistä, jotka olivat kyselyä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana tavoitelleet kauppaluototusta ja saanut tavoittelemansa määrän kokonaan tai melkein kokonaan. Myös tämän mittarin valossa suomalainen yritysrahoitusympäristö toimii hyvin, kun vertailukohteena pidetään euroaluetta kokonaisuutena. Suomessa yli 90 % yrityksistä

raportoi, että ne ovat saaneet tavoittelemansa kauppaluototuksen kokonaan tai melkein kokonaan.

EKP:n kysely kartoittaa myös muun ulkoisen rahoituksen ("other external financing") tarvetta ja saatavuutta kyselyjä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana. Kyselykaavakkeesta tai kysymysmuotoilusta ei kuitenkaan käy ilmi, mihin tämä rahoitus tarkemmin ottaen viittaa, joten eri vastaajat saattavat käsittää kysymyksen eri tavoin. Kuvio 8 esittää pk-yritysten vastaukset koskien sitä, miten usein muuta ulkoista rahoitusta tavoitellut yritys sai hake-mansa rahoituksen kokonaan tai lähes kokonaan. Suomalaisista pk-yrityksistä 64% raportoi saaneensa kokonaan tai melkein kokonaan muuta ulkoista rahoitusta, jos ne sitä kyselyitä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana hakivat. Tällä osa-alueella euroalueen pk-yritykset raportoivat harvemmin saatavuusongelmista kuin suomalaiset pk-yritykset.

Loppupäätelmiä

Tässä kirjoituksessa on tehty lyhyt katsaus yritysrahoituksen saatavuuteen Suomessa EKP:n säännöllisesti tekemän pk-rahoituskyselyn tuottamaan tilastoaineistoon nojautuen. Tarkastelun valossa suomalaisille pk-yrityksille vaikuttaisi olevan rahoitusta tarjolla melko hyvin. Käytettävissä olevien EKP:n rahoituskyselyiden valossa rahoituksen saatavuus ei siis vaikuta olevan erityisen yleinen ongelma pk-sektorilla. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, ettei rahoituksen saatavuudessa voi olla katvealueita esimerkiksi nopeaa kasvua tavoittele-

vien ja/tai hyvin nuorten yritysten keskuudessa.

Kyselyaineistojen tulkinta ei aina ole yksiselitteistä, eivätkä eri tavoin toteutetut kyselyt aina tuota täysin johdonmukaista kuvaa rahoituksen saatavuusongelmista. EKP:n kysely ei myöskään erottele tarkemmin sitä, miten tärkeää erilaisten julkisten rahoittajien tarjoama rahoitus on tai miten niiden toimet vaikuttavat yksityisen rahoituksen saatavuuteen.

Lopuksi on syytä muistuttaa siitä, että tätä kirjoitusta laadittaessa käytössä oli aineisto, joka päättyi kevääseen 2013. On siis mahdollista, että rahoituksen yleisessä saatavuudessa on sittemmin tapahtunut muutoksia, joita tämän kirjoituksen tarkastelut eivät kuvaa. □

Kirjallisuus

- Euroopan Keskuspankki (2013), "Survey on the access to finance of small and medium-sized enterprises in the euro area: October 2012 to March 2013".
- Hyytinen, A. (2011), "Eläkevarat ja suomalainen yritysrahoitusympäristö", *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 107: 187-204.
- Hyytinen, A. ja Kauppi, H. (2002), "Rahoituksen markkinaehtoistuminen ja talouden toimialarakenne. Havaintoja Suomesta 1980–2000", *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 98: 177-198.

Aineistolähde

- Euroopan Keskuspankki: <http://www.ecb.europa.eu/stats/money/surveys/sme/html/index.en.html>